HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

בר בא ולא יאות הוא מקשה אתא רבי יעקב בר אחא רבי אבהו בשם רבי יוחנן דבר תורה הוא שתהא בא מן הצבור (כיון דחזי דקא מידחקא לשכה) הייתי אומר יגבו לה (מן היורשין) (כיון דחזי דפשעי בה) התקינו שתהא באה מתרומת הלשכה [א]רבי יוסה אמר ר' יוחנן בעי מהו[א] [א]שלימה בשחרית ושלימה בין הערבים או[ג] שלימה בשחרית ובטילה בין הערבים כד תהא פשיטא ליה דכתיב מנחת תמיד שלשת לוגין מה הן שלשת לוגין שחרית ושלשת לוגין בין הערבים או [ב]לוג ומחצה שחרית ולוג ומחצה בין הערבים אמר רבי חזקיה אוף הדא צריכה ליה שני[ג] קומצין מה הן שני קומצין בשחרית ושני קומצין בין הערבים או קומץ אחת בשחרית וקומץ אחת בין הערבים א"ר יוסה כלום למדו לקומץ לא ממנחת חוטא מה להלן שני (א)קומצין אף כאן שני קומצין (מה תמן צריכה ליה אף הכא צריכה ליה) אמר רבי חזקיה כלום למדו שלשת לוגין לא מתמיד של בין הערבים מה להלן שלשת לוגין אף כאן שלשת לוגין ומה תמן צריכה ליה אף כאן צריכה ליה: שלא יהיה כו': (ב)ר"ש בר נחמן בשם ר' יונתן בדין היה שימעלו בה והן גזרו שלא ימעלו בה והא[ד] תני חטאת מלמד שמועלין בה בה מועלין ואין מועלין באפרה אמר רבי אבהו בראשונה היו משתקשקין בה ונותנין אותה ע"ג מכותיהן וגזרו שימעלו בה כיון שנגדרו גזרו שלא ימעלו בה: ועל הקינין כו': [ב]האשה[ה] הזאת במה היא מתכפרת אמר רבי יצחק תנאי ב"ד הוא המספק את הקינין הוא מספק את הפסולות ואת האובדות:

הדרן עלך פרק מעות שנמצאו

הלכה א מתני' כל הרוקין[ו] הנמצאין בירושלים טהורין חוץ משל שוק העליון דברי ר"מ (ג)רבי יוסי אומר [ג]בשאר כל ימות השנה שבאמצע טמאין שבצדדין טהורין ובשעת הרגל שבאמצע טהורין שבצדדין טמאין מפני שהמעוטין מסתלקין לצדדין כל[ז] הכלים הנמצאין בירושלם דרך ירידה לבית הטבילה טמאין ודרך עליה טהורין שלא כירידתן עלייתן דברי ר"מ ר' יוסי אומר [ד]כולן טהורין חוץ מן הסל והמגריפה והמריצה המיוחדין לקברות סכין[ח] [ה]שנמצאת בי"ד שוחט בה מיד [ו]בשלשה עשר שונה ומטביל (ד)קופיץ [א] בזה ובזה שונה ומטביל חל ארבעה עשר להיות בשבת שוחט בה מיד בט"ו

בברייתא דריש מקרא דמשל צבור: **ולא יאות הוא מקשה.** בתמיה דודאי שפיר קא מקשי א"נ בניחותא דלאו שפיר מקשה דידע ר"ח בר בא דשני תקנות הוו: **הייתי אומר.** שיגבו מכל ישראל לצורך עשירית האיפה ותנאי ב"ד הוא שתבא מתרומת הלשכה אבל לעולם מן התורה משל צבור: **בעי.** הא דתני במתני' ושלימה היתה קריבה מי אמרינן שלימה שחרית ושלימה בין הערבים: ה"ג **ושלימה בין הערבים או שלימה שחרית ובטילה בין הערבים.** וכ"ה בהתכלת: **כד תהא פשיטא ליה.** כלומר את"ל דשלימה שחרית ושלימה בין הערבים: **ג' לוגין מה הן.** דלעשירית האיפה היה הכה"ג מביא ג' לוגין וקמבעיא ליה כשמת כה"ג והיתה המנחה כפולה בסולת אם היתה כפולה גם בשמן או לא: **אוף הדא צריכה ליה.** גם זה מבעיא ליה: **ב' קמצין מה הן.** דס"ל לחזקיה כאבא יוסי בן דוסתאי שסובר בהתכלת דבכל יום היה כה"ג מביא ב' קמצין לבונה ומקריב אחד מהן בשחרית וא' בין הערבים ואמר רבי יוחנן התם דהלכתא כאבא יוסי וקמיבעיא ליה כשהוא מביאה שלימה בשחרית ושלימה בין הערבים אם מביא כל פעם ב' קומצין או דלמא בקומץ אחד סגי: **כלום למדו לקומץ.** כלומר דלבונה בעי קומץ למדו ממנחת חוטא כדתניא בפרק דלעיל: **מה להלן ב' קמצין.** לכל עשרון קומץ לבונה דס"ל כי היכי דבעינן שעור שמן לכל עשרון אפי' נעשו הרבה עשרונות בכלי אחד כדתנן בפ' שתי מדות ה"נ בעינן קומץ לבונה לכל עשרון ה"ה כאן דכופל הסולת כופל נמי הקומצין: **ומשני מה תמן צריכה ליה.** כי היכי דמיבעיא ליה גבי חביתי כה"ג אם כופל הקומצין ה"נ מיבעיא ליה במביא מנחות הרבה בכלי אחד אם צריך קומץ לבונה לכל אחד או סגי ליה בקומץ אחד יהיו המנחות ששים או אחד ובגיר' הירושלמי שבבבלי לא גרסי' כאן מה תמן צריכא ליה: **כלום למדו שלשה לוגין.** דחביתין בעינן ג' לוגין אלא מתמיד שנאמר גבי חביתין מנחת תמיד הרי היא לו כמנחת תמיד מה להלן שלשה לוגין לעשרון אף כאן ג' לוגין לעשרון: **ומשני מה תמן צריכה ליה.** כי היכא דקמבעיא ליה בחביתין ה"נ מבעיא ליה בתמיד כגון שלא הקריב מנחה בבקר שהביאה אפילו בערב דכתיב ומנחתם ונסכיהם בלילה או למחר אם צריך ג' לוגין לכל אחת או דסגי להו בג' לוגין א"נ ומה תמן וכו' מדברי רבי חזקיה הוא דקאמר לרבי יוסה שהשיב על דבריו דקאמר דלא קמבעיא ליה לר' יוחנן אקומץ דדומיא דמנחת חוטא הוא וקאר"ח א"כ מאי קמבעיא ליה לר"י מג' לוגין נילף מתמיד אלא ודאי מאי דגלי גלי מאי דלא גלי לא גלי א"כ ה"ה לענין קמצין והראשון נ"ל עיקר: **בדין היה שימעלו.** באפר פרה אלא שתנאי ב"ד הוא שאין מועלין באפרה: **ופריך והא תני חטאת היא.** דכתיב בפרה ללמדך שמועלין בה כשאר חטאות עד שלא היתה להן שעת היתר לכהנים: ה"ג **היא בה מועלין ואין מועלין באפרה: משתקשקין בה.** באפרה היו מתרפאין ונותנים אותה ע"ג מכותיהן דאפר מרפא מכה: **כיון שנגדרו.** ופרשו מספק הזאות אם נטמאו בספק טומאת המת לא היו מזין עליו שלא ימעלו בה: **האשה הזאת במה היא מתכפרת.** ל"ג ליה הכא ואגב גררא דר"פ מייתי ליה לכאן: **ואת האובדות.** שנאבד המעות בין שקלים לנדבה וכדאמרי' לעיל בר"פ דאל"כ האשה הזאת במה מתכפרת:

הדרן עלך פרק מעות שנמצאו

הלכה א מתני' **כל הרוקין הנמצאין בירושלים טהורין.** ולא מחזקינן להו ברוקו של זב וזבה שהן מטמאין אדם וכלים משום דאזלינן בתר רובא: **חוץ משל שוק העליון.** בגמרא מפרש טעמא: **שבאמצע טמאים.** משום דזבין וזבות שכיחי ומהלכים באמצע הדרכים והטהורים מסתלקין לצידי הדרכים מקום שאין דריסת הרגל מצוי' ומזהירין לכל טמא שלא יגע בהן אבל בשעת הרגל שרוב ישראל טהורין הטמאים מסתלקין לצדדים שלא יטמאו את העם והטהורים הולכין באמצע הדרכים הלכך בשעת הרגל רוקין הנמצאים באמצע טהורין ושבצדדין טמאין: **דרך ירידה לבית הטבילה.** ב' דרכים היו למקוה בא' יורדים ובאחד עולים שלא יגעו הטמאין בטהורין ושל דרך ירידה ודאי טמאין לפי שנפלו מיד המביאין לטבילה: **שלא כירידתן עלייתן.** דבירידתן ודאי טמאין היו לכך היו מורידין לבית הטבילה ובעלייתן טהרו לאחר שהטבילן: **ר' יוסי אומר כולן טהורין.** דלא גזרו על ספק כלים בירושלים: **מגריפה.** כלי שגורפין וכונסים בו עצמות המתים כשהם מפוזרין: **מריצה.** מפרש בגמרא: **שוחט בו מיד.** דודאי הטבילוה בעלים מאתמול כדי שיהיה לה הערב שמש ותהא ראויה לשחוט בה היום בערב פסח: **בי"ג שונה ומטביל.** כלומר אע"ג דאיכא למימר כבר הטבילוה בעלים צריך המוצאה להטבילה שנית דשמא לא הטבילוה בעלים דהוה לה שהות להמתין עד סמוך לחשיכה ואע"פ שלא גזרו על ספק כלים אפ"ה גבי קדשים הצריכוה טבילה: **קופיץ.** סכין גדול רובן עשויין לחתוך בשר ולשבר בו עצמות: **בזה ובזה.** בי"ג ובי"ד שונה ומטביל לפי שעיקרה לחגיגה ששבירת העצם מותר בה ואיירי כגון שהיו הכהנים טמאי מתים בספק וחל שביעי שלהן בע"פ דאין מביאין עמו חגיגה דהוה ליה כפסח הבאה בטומאה וחגיגת ט"ו יעשו בטהרה ואין הכהנים שהן טבולי יום מטמאין הסכין שאין טבול יום אפי' דמת מטמא כלים: **חל י"ד להיות בשבת שוחט בה מיד.** ולא אמרינן כיון דשבת הוא לא נשחט בה מספיקא שמא טמאה היא ונמצא הפסח טמא ומחלל את השבת שלא במקום מצוה וי"מ שוחט בה מיד בקופיץ קאמר דאף על גב דאין חגיגה בשבת מ"מ חזקה שהטבילוה מערב שבת לצורך חגיגת י"ד:

ריבב"ן

לערב והיא מחוסרת כפרה ובכרת היא תיקנו ב"ד שיהו באות משל צבור: **המספק את הקינין.** שהגזבר לוקח את הקינין מאחד בדמים קצובין וקצבה שלהן כדמפורש בסוף פרק קמא דכריתות אמר רשב"ג המעון הזה אם אלין בלילה עד שיהו בדינרין נכנס ודרש ולימד האשה שיש עליה חמש לידות ודאות מביאה קרבן ואוכלת בזבחים ואין השאר עליהן חובה ועמדו קינין בו ביום ברבעתים ומייתי לה נמי בב"ב פרק בתרא (דקס"ו) וה"נ אמרינן בכריתות בפ' ב' נכרי שנתגייר בזמן הזה צריך שיפריש רובע [ט]שקל לקינו דהיינו דינר: מתני' **כל הרוקין הנמצאין בירושלים טהורין.** ומוקי בפסחים פ"ק ואע"ג דאתחזק זב התם משום דלא גזרו על ספק הרוקין בירושלים חוץ משל שוק העליון שכל זב נפנה לשם: **בשאר כל ימות השנה שבאמצע טמאין.** **ירושלמי** ר' אבין בשם ר' יהושע בן לוי קרן של נכרים היה שם בשאר ימות השנה הטמאין מהלכין שיבולת פי' באמצע הדרך לשון שביל והטהורין הולכין מן הצד והטהורין הולכין סתם והטמאין אומרים להם פרושו בשעת הרגל הטהורים הולכין שיבולת והטמאין הולכין מן הצד והטמאין הולכין סתם והטהורין אומרים להם פרושו: מתני' **כל הכלים הנמצאים בירושלים דרך ירידה לבית הטבילה טמאין.** בפסחים בסוף פ"ק פריך רישא לסיפא דרך ירידה לבית הטבילה טמאין הא דעלמא טהורין אימא סיפא דרך עליה טהורין הא דעלמא טמאין אלא רישא דוקא הא בעלמא טהורין לפי שלא גזרו על ספק כלים וסיפא לאפוקי גזייתא ופרש"י ז"ל מבואות קטנים שהיו סמוכין לדרך הירידה ועליה ופעמים שהיו יורדין דרך אותן מבואות ופעמים היו עולין בהנהו מבואות טמאים מספק שהרי תחלתן טמאין היו ספק נפלו בירידה ספק נפלו בעליה ומספיקא לא נפקי מטומאתן אבל שאר כלים דספק נטמאו ספק לא נטמאו לא גזרו עליהן מספק: **שלא כירידתן עלייתן.** שבדרך אחד היו יורדין לבית הטבילה ובדרך אחר היו עולין: **והמריצה המיוחדין לקברות.** פי' כלי ברזל שבראשו חד וראוי לחפור בו ארץ קשה ובלע"ז סובולו"י ובירושלמי קורא אותה צפורן שדומה לצפורן מאן דאמר מריצה שהיא מריצה את האבן: **מתני' סכין שנמצאת בי"ד בניסן שוחט בה מיד.** הפסח שהטבילוהו בעלים בי"ג שיהא לה הערב שמש בי"ג שונה ומטביל שמא לא הטבילה בעלים עדיין. קופיץ בין בזה ובין בזה בין בי"ג ובין בי"ד שונה ומטביל שמא עדיין לא הטבילוה בעלים אפילו מצאה בי"ד שמא אין דעתו לעשות חגיגה בי"ד שבא במרובה ואפי' בחול וכ"ש בשבת ובטומאה דלא עבדינן חגיגה כלל: **חל י"ד להיות בשבת.** אפי' קופיץ: **שוחט בה מיד.** לפי שהטבילה בי"ג שאין מטבילים כלים בשבת כדאיתא בביצה פ"ב לפי שנראה כמתקן כלי א"נ גזרה שמא ישהה ועל כרחו הטבילה בע"ש שצריך לו לטבילת ט"ו שהוא יו"ט: **נמצאת קשורה.**

תקלין חדתין

במתני' דמנחות כדקאמר מחק עולם והכא במתניתין דידן אמר מתנאי ב"ד: **ד"ה משל צבור הייתי אומר יגבו לה.** כלומר הא ודאי פשיטא דמשל צבור דבר תורה מקרא דחק עולם אבל הייתי אומר שלא ליקחה מתרומת הלשכה אלא לגבות מכל יחיד ויחיד דהכי משמע קרא דחק עולם משל עולם והתנו ב"ד שיהא באה מתרומת הלשכה ואיזה תלמיד טועה נסתבך בתירוצא דבבלי שם והרכיב לה בתירוצא דהכא דירושלמי ולא נהיר ולא בהיר ולא נהיר דסוגיא דירושלמי ס"ל דלא הוה אלא חדא תקנה וכדפרישית ובבבלי משני ב' תקנות הוו: **ר"י בעי שלימה בשחרית כו'.** אמתניתין קאי דקתני בר"י ושלימה היתה קריבה ומבעיא ליה או שלימה בין הערבים ג"כ או דילמא בין הערבים בטילה: **ודא צריכה ליה.** הא מבעיא ליה: **ג' לוגין מהו.** כלומר אלו הג' לוגין שהיה מביא הכהן גדול וחולהו לוג ומחצה בבוקר ולוג ומחצה בין הערבים ועכשיו כשמת והוכפלה הסולת כדקתני לה בברייתא דלעיל שלמה בבוקר כו' ומספקא ליה אם הוכפלה גם כן השמן או דילמא סולת דגלי קרא דאותה לר"י ולר"ש מתקטר גלי אבל בשמן לא גלי קרא: **קומץ בשחרית.** אי אמרי' הואיל והוכפלה סולתה הוכפלה לבונתו או דילמא מאי דגלי גלי: **אמר רבי יוסי.** מהדר למפשט בעיא שניה: **כלום למדו לקומץ דלבונה לא מלחם הפנים.** דהא גבי חביתין לא כתיב קומץ כלל ועל כרחך מלחם הפנים למדו לקומץ דחביתין או מגזרה שוה דחק עולם דבתרוייהו כתיב או דס"ל כסוגיא דלעיל פרק ו' דלמד לשיעורא דקומץ מלחם הפנים לכל המנחות: **מה להלן ב' קמצים אף כאן ב' קמצים.** ותיבת בחסר ליתא בנוסח הירושל' ואי גרסי' לה צ"ל דה"ק בהפחות אינו פחות מב' קומצין דבלחם הפנים חסר לבונתה פסול כדאמרינן מנחות (י"א ב') הכא נמי ב' קומצין קומץ אחד בבוקר וכו' והוא אליבא דרבנן דפליגי אאבא יוסי בן דוסתאי בבבלי מנחות (נ"ג): **אר"ח.** מהדר למפשט קמייתא: **כלום למדו לג' לוגין לא מתמיד.** הכי מפורש בספרא פרשה צו פרשה ד' פסקא ה' וכ"ה במנחות (נ"א א') ר"י בנו של רבי יוחנן בן ברוקא אומר סלת מנחה תמיד ה"ה כמנחת תמידין מה תמידין ג' לוגין וכו' וגי' הספרים והמפרשים נשתבשו מאד: **בדין הוא שימעלו.** באפר פרה אלא שתנאי כו': **והתני חטאת מלמד כו' בה מועלין ואין מועלין באפרה.** הכי פריך דאמר תנאי ב"ד דאין מועלין הא בברייתא תני דמדאורייתא אין מועלין באפרה והכי פריך בבבלי במנחות שם: ומשני **בתחלה היו מקשקשין.** לשון זילותא דקשקוש לשון זילותא הוא ונותנין אותה על גבי מכותיהן וגזרו שימעלו בה וכיון שנגדרו גזרו שלא ימעלו בה וניחא מה שאמר שהוא תנאי ב"ד ובבבלי קאמר כיון דחזו דפרשי מספק הזאות אוקמוה אדאורייתא ולא כהמפרשים: **האשה הזאת במה מתכפרת.** כיון דיפלו לעולה והיא צריכה חטאת לכפרתה ומשני תנאי ב"ד כו' וכדפרישית ברים פרקין: סליק פרק שביעי: **כל הרוקין כו' טהורין.** ולא גזרינן שמא של טמאים הם שהן מטמאים אדם וכלים משום דאזלינן בתר רובא: **של שוק העליון.** בגמרא מפרש: **שבאמצע שבצדדין.** בגמרא מפרש טעמא מאי: **כל הכלים כו' דרך ירידה כו'.** שהיו ב' דרכים אחד שהיו נושאין הכלים לטובלן והוא דרך ירידה והב' דרך עלייתן מהטבילה: **שלא כדרך ירידתן.** דבירידתן ודאי טמאים הוו משא"כ בעלייתן: **טהורים.** דלא גזרו על ספק הכלים שבירושלים: **מגריפה.** כלי שמקבצים בו עצמות המתים: **שוחט בה מיד.** פסחו וא"צ להטבילה זה המוצאה דמסתמא הטבילה בעלה אם טומאה היתה הטבילו בי"ג כדי שיהא הערב שמש ותהא טהורה בי"ד: **בי"ג שונה ומטביל.** כלומר אע"פ שספק שמא הטבילוה הבעלים זה שונה ומטבילה מספק שמא עדיין לא הטבילוה שהיה להן שהות ביום להטבילה ולהעריב שמשה: **קופיץ.** סכין גדול הוא ורובן אינן לשחיטה אלא לחיתוך בשר ולשבירת עצמות: **בין בזה כו'.** אפילו נמצאת בי"ד: **שונה כו'.** דמתוך שאין שבירת העצם בפסח הבעלים אין צריכים לה כל י"ד עד למחר וי"ל לא הטבילה שהיה לו שהות ביום להטבילה סמוך לבין השמשות: **חל י"ד בשבת שוחט.** בקופיץ זה מיד וא"צ ל

משנת אליהו

ממום ונטמא נשאר בבעי' והרמב"ם דפסק בפ"ג מהל' תמידין הל' כ' כהן שהקריב מחצה ומת או נטמא או נולד בו מום כו' פשט הבעי' לחומרא ודלא כמ"ש בק"ע:

מסורת הש"ס

א) מנחות נב א, ב) בס"א או מחצה בשחרית ומחצה בין הערבים, ג) מנחות נב א, ד) שם נא ב, ה) לעיל הל"א, ו) פסחים יג ב, ז) שם, ח) שם ע א, ט) נראה דכן היה גורס שם בגמרא רובע שקל אבל לפנינו הגירסא שם רובע סתמא ופרש"י רבע הדינר ועיין היטב בתוס' ב"ב דף קסו: ד"ה ריבעתים,

עין משפט נר מצוה

לב א מיי' פ"ג מתמידין הל' כב:
לג ב מיי' שם:
א ג מיי' פרק י"ג מאה"ט הל"ח:
ב ד מיי' שם הל"ה:
ג ה מיי' שם והשגו':
ד ו מיי' שם הל"ו:

נוסחת הבבלי

(א) קומצין (בחסר) כו' קומצין בחסר כו' אר"ח כו': (ב) ר"ש בר נחמן בשם ר' יוחנן כו' היו מקשטין בה כו': (ג) וחכ"א בשאר ימות כו': (ד) וקופיץ בין בזה ובין בזה כו':

הגהות הגר"א

[א] מכאן עד הספק ר"ש בר נחמן וכו' מבולבלת מאוד וגי' הגאון ז"ל מלובנת ומחוורת. וה"ג ר' אסי א"ר יוחנן בעי מה שלימה שלימה בשחרית ושלימה בין הערבים או שלימה שחרית ובטלה בין הערבים הדר פשיטא ליה שלימה בשחרית שלימה בין הערבים ודא צריכה ליה שלשת לוגין מהו שלשת לוגין בשחרית ושלשת לוגין בין הערבים או לוג ומחצה שחרי' ולוג ומחצה בין הערבים א"ר חזקיה אף הדא צריכה ליה קומץ בין בשחרית וקומץ בין הערבים או חצי קומץ בשחרית וחצי קומץ בין הערבים א"ר יוסי כלום למדו לקומץ לא מלחם הפנים מה להלן שני קמצים בחסר אף כאן שני קמצים בחסר א"ר חזקיה וכלום למדו לג' לוגין לא מתמיד מה להלן שלשת לוגין אף כאן ג' לוגין כצ"ל. ותיבו' מה תמן צריכה ליה אף כאן צריכה ליה שלא יהי' וכו'. נמחקו: [ב] חסר כאן תמן תנינן מחצה למחצה יפלו לנדבה עולה האשה הזאת וכו':

גליון הש"ס

[א] עי' ק"ע וש"ק דלא לפרש פי' חדש והוא פלאי דא"כ בחל י"ד בשבת מאי שוחט בה מיד הא כיון דאין הזאה דוחה שבת ואף בספק טומאה אין מזין בשבת עי' יומא דף ח ע"ב וא"כ לא הפסח בטומאה וא"כ לא הטבילו הבעלים הסכין מאתמול ואין לדון על הסכין והקופיץ כלל ועי' ש"ס פסחים שם: